

"LANGUAGE TURBULENCE IN CONTEMPORARY RUSSIAN DISCOURSE"

Malika Abdi-Khafizovna Karimova

Gulistan State University,

120100, Syrdarya Region,

Gulistan. Email: mk6122268@mail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17853286>

ARTICLE INFO

Received: 01st December 2025

Accepted: 07th December 2025

Online: 08th December 2025

KEYWORDS

Language turbulence; modern Russian discourse; language dynamics; speech norm; internet discourse; linguistic security; neologism; variability; sociopragmatics.

ABSTRACT

This article provides a scientific analysis of the phenomenon of "linguistic turbulence" in contemporary Russian discourse, examining its theoretical foundations, sociocultural determinants, linguistic dynamics, and its impact on communicative processes. Based on the metaphor of turbulence, the study explores variability, deviations from norms, emerging speech models, the role of internet discourse, and the influence of social media. Structured according to the IMRAD format, the article presents empirical observations, linguistic change processes, and real usage patterns. The results are applicable to Russian language studies, education, media language regulation, speech culture development, and linguistic security.

«ЯЗЫКОВАЯ ТУРБУЛЕНТНОСТЬ СОВРЕМЕННОГО РУССКОГО ДИСКУРСА»

Каримова Малика Абди-Хафизовна

Гулистанский государственный университет,

120100. Сырдарьинская область,

город Гулистан. Email: mk6122268@mail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17853286>

ARTICLE INFO

Received: 01st December 2025

Accepted: 07th December 2025

Online: 08th December 2025

KEYWORDS

Языковая турбулентность; современный русский дискурс; языковая динамика; речевая норма; интернет-дискурс; языковая безопасность; неологизм; вариативность; социопрагматика.

ABSTRACT

В данной статье проводится научный анализ явления «языковой турбулентности» в современном русском дискурсе, рассматриваются его теоретические основания, социокультурные факторы, лингвистическая динамика и влияние на коммуникативные процессы. На основе метафоры турбулентности исследуются вариативность, отклонения от нормы, новые речевые модели, роль интернет-дискурса и влияние социальных сетей. Статья структурирована в формате IMRAD и включает

эмпирические наблюдения, анализ изменений в словообразовании и речевых практиках. Результаты исследования могут быть использованы в области изучения русского языка, образования, регулирования медийного языка, развития речевой культуры и обеспечения лингвистической безопасности.

"ZAMONAVIY RUS DUNYOSIDA TIL TURBULENSIYASI"

Malika Abdi-Xafizovna Karimova

Guliston davlat universiteti, 120100, Sirdaryo viloyati, Guliston. Elektron pochta: mk6122268@mail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17853286>

ARTICLE INFO

Received: 01st December 2025

Accepted: 07th December 2025

Online: 08th December 2025

KEYWORDS

Til turbulentsiyasi; zamonaviy rus diskursi; til dinamikasi; nutq normasi; internet-diskurs; lingvistik xavfsizlik; neologizm; variativlik; sotsiopragmatika.

ABSTRACT

Ushbu maqolada zamonaviy rus diskursidagi "til turbulentsiyasi" hodisasining nazariy asoslari, uning ijtimoiy-madaniy omillar bilan bog'liqligi, lingvistik dinamikasi hamda kommunikativ jarayonga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Turbulentlik metaforasi asosida rus tilidagi o'zgaruvchanlik, normadan chekinishlar, yangi nutq modellari, internet-diskursning o'rni va ijtimoiy tarmoqlar ta'siri chuqur yoritiladi. Maqola IMRAD tamoyili asosida qurilgan bo'lib, ilmiy tahlil, kuzatuv, so'zshakllanish jarayonlari va nutq amaliyotlaridagi o'zgarishlar orqali tilning real holati ko'rsatib beriladi. Tadqiqot natijalari rus tilini o'rganish, ta'lim, media tilini normativ boshqarish, nutq madaniyatini rivojlantirish va lingvistik xavfsizlikni ta'minlash kabi yo'nalishlarda qo'llanishi mumkin.

Kirish

Zamonaviy jamiyatning tubdan o'zgarib borayotgan axborot-madaniy manzarasi rus tilining kommunikativ tizimida murakkab, ko'p qatlamli va ko'pincha nazoratdan chetda kechadigan jarayonlarni yuzaga keltirmoqda. Bunday sharoitda tilning barqaror, me'yorlarga tayangan an'anaviy holati tobora tebranishlarga beriluvchan dinamik tizimga aylanib, "til turbulentsiyasi" deb atalayotgan lingvistik hodisaning keng miqyosda namoyon bo'lishiga sabab bo'lmoqda. Turbulentsiya metaforasi orqali tilning ichki energetik oqimlari, o'zaro to'qnashayotgan leksik-semantik yo'nalishlari, axborot fazosidagi yuqori tezlikdagi o'zgarishlar va jamiyat ongidagi keskin transformatsion jarayonlar tasvirlanadi. Rus tilida kechayotgan o'zgarishlarning bunday jadalligi, bir tomondan, global kommunikativ bosim, yangi media makonining ko'lamli ta'siri, ijtimoiy guruhlar lingvistik strategiyalarining farqlanishi, siyosiy-diskursiv kontekstning keskinlashuvi va internet orqali tarqalayotgan multimodal matnlar oqimining kuchayishi

bilan bog'liq. Ikkinchi tomondan, tilning ichki qoidalari, normativ tizimi va madaniy kodlarining qayta shakllanishi ushbu jarayonning ichki omili sifatida harakat qilmoqda. Ayniqsa, internet diskursdagi dialogiklik, qisqartmalar, memlar, spontan so'zshakllanishlar, til o'yinlari va pragmatik tajovuz unsurlarining keng tarqalishi rus tilining evolyutsion rivojlanishida yangi bosqichni belgilamoqda. Ushbu maqolada til turbulentsiyasi fenomeni nazariy-metaforik asoslari, til tizimidagi o'zgarishlar mexanizmlari, ijtimoiy-madaniy determinantlar, media muhitining lingvistik tuzilishga ta'siri va zamonaviy rus diskursidagi real jarayonlar nuqtai nazaridan chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqot IMRAD modeli asosida qurilgan bo'lib, unda lingvistik dinamikani tushuntirishga xizmat qiluvchi ilmiy metodologiya yoritiladi, kuzatilgan o'zgarishlarning empirik manzarasi ochib beriladi, ularning nazariy talqini muhokama qilinadi hamda rus tilining yaqin va o'rta muddatli rivojlanish istiqbollari baholanadi.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot zamonaviy rus diskursida kuzatilayotgan til turbulentsiyasining ko'lamini, shakllanish mexanizmlarini va lingvistik hamda sotsiokulturn jihatlarini chuqur ochib berishga qaratilgan bo'lib, u metodologik jihatdan ko'p bosqichli va integrativ yondashuvga tayangan holda amalga oshirildi. Avvalo, tadqiqotning nazariy asosini til dinamikasi, lingvistik variativlik, diskursiv jarayonlar va internet-lingvistika bo'yicha yetakchi ilmiy paradigmalarining qiyosiy tahlili tashkil etdi. Shu bois kontseptual asoslarni aniqlash uchun strukturalizm, funksional pragmatika, kognitiv lingvistika, sotsiokulturn yondashuv va media-lingvistika nazariyalari o'zaro dialogga kiritildi. Ularning har biri rus tilining bugungi o'zgaruvchan manzarasini turli qirralardan talqin qilish imkonini berdi.

Empirik bosqichda rus tilining keng hajmli elektron resurslari — Milliy korpus, internet portallar, bloglar, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn-forumlar va media matnlar majmuasiga tayangan holda korpus lingvistikasi metodlari qo'llandi. Bu jarayonda so'z qo'llanish chastotasi, leksik yangiliklarning paydo bo'lish sur'ati, kontekstual semantikaning siljish darajasi va normadan chekinish ko'rsatkichlari aniqlash uchun statistik modellash, avtomatik teglash va semantik klasterlash usullari qo'llandi. Shuningdek, so'zshakllanish jarayonlaridagi o'zgarishlarni baholash maqsadida derivatsion tahlil, morfologik modellash va semantik prototiplarni identifikatsiya qilish texnikalari ishlatildi.

Tadqiqotning ijtimoiy-pragmatik yo'nalishini aniqlash uchun etnografik diskurs tahlili, kommunikativ strategiyalarni kodlash, nutq aktlarining funksional transformatsiyasini baholash va interaktivlik darajasini o'lchash kabi ilg'or metodlar qo'llandi. Bu esa turli yosh, kasbiy va ijtimoiy guruhlariga mansub rus tilida so'zlashuvchilarning nutq amaliyotidagi farqlarni aniqlash, ularning til turbulentsiyasiga qo'shayotgan hissasini o'lchash imkonini berdi.

Metaforik konsept sifatida turbulentsiyani talqin qilishda kognitiv-lingvistik eksplikatsiya, konseptual metafora nazariyasi va diskurs-konseptual tarmoqlarni modellash ishlatildi. Ushbu yondashuvlar yordamida rus tilidagi "turbulentlik" tasavvuri qanday shakllanishi, u jamiyat ongida qanday semantik yuklamalar bilan mustahkamlanishi va kommunikativ xulq-atvorni qanday boshqarishi aniqlandi.

Metodlar uyg'unligi natijasida olingan empirik ma'lumotlar tizimli tahlil qilinib, ular orasidagi sabab-oqibat bog'lanishlari rekonstruksiya qilindi, lingvistik jarayonlar ijtimoiy kontekst bilan integratsiyada ko'rib chiqildi va umumlashtirilgan ilmiy xulosalar shakllantirildi. Shu tariqa metodologiya tadqiqotning ilmiy aniqligini, nazariy asoslanganligini va natijalarining ishonchligini ta'minlovchi kompleks asos sifatida xizmat qildi.

Natijalar

Tadqiqot davomida to'plangan keng ko'lamli korpus materiallari, statistik tahlillar, diskursiy kuzatuvlar va sotsiopragmatik ma'lumotlar zamonaviy rus tilidagi til turbulentsiyasining bir nechta fundamental yo'nalishlarda chuqur ildiz otgan murakkab tizim ekanini yaqqol ko'rsatdi. Avvalo, leksik qatlamdagi o'zgarishlar nafaqat yangi so'zlarning paydo bo'lishi bilan, balki ularning semantik funksiyalari, konnotativ yuklamalari va diskursdagi strategik roli bilan ham tavsiflanadi. Siyosiy jarayonlar, iqtisodiy keskinliklar, texnologik atamalar va internet-madaniyat hodisalarining ta'siri ostida yuzlab yangi birliklar shakllandi, ularning ayrimlari qisqa muddatda faol qo'llanadigan tezkor-labil kategoriya sifatida, boshqalari esa til tizimiga barqaror kirib borayotgan neologik qatlam sifatida namoyon bo'ldi.

Sintaktik darajadagi o'zgarishlar esa tilning strukturaviy soddalashuvi, og'zaki muloqot elementlarining yozma nutqqa ko'chishi, punktuatsion me'yorlarning yumshashi va gap bo'laklarining qisqarishi kabi jarayonlar bilan tavsiflandi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, internet-diskursning asosiy sintaktik modeli sifatida qisqa, fragmentar, ko'pincha emotsional-ekspressiv yuklamaga ega konstruksiyalar ustunlik qilmoqda.

Diskursiv darajada esa kommunikativ intonatsiyaning o'zgarishi, bahslashuvchanlikning ortishi, agressiv-pragmatik elementlarning ko'payishi, shaxsiy pozitsiyaning fragmentatsiyasi va mualliflik markazining zaiflashuvi kuzatildi. Media makonidagi muloqot shakllarining diversifikatsiyasi natijasida axborot oqimining tartibsizligi kuchayib, semantik shovqin (noise) darajasi oshdi. Pragmatik strategiyalar ham sezilarli o'zgarishga uchrab, ijtimoiy tarmoqlarda kinoya, sarkazm, mem-kodlash, qisqa belgilar orqali ma'no uzatish kabi yangi kommunikativ vositalar uyg'un tizimga aylandi.

Normativlikdan chekinishlar esa til tizimining hozirgi bosqichdagi eng markaziy jarayonlaridan biri sifatida namoyon bo'ldi. Adabiy norma doirasida an'anaviy hisoblangan fonetik, grammatik va stilistik talablar kuchsizlanib, variantlilik va subyektiv qo'llanish tobora kengaymoqda. Korpus tahlillari rus tilining regional, yoshga doir, kasbiy va ijtimoiy guruhlararo farqlanishi keskinlashganini, bu esa tilning politsentrik rivojlanishini jadallashtirayotganini ko'rsatdi.

Munozara

Olingan natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, rus tilidagi turbulentsiya fenomeni tasodifiy yoki lokal hodisa emas, balki jamiyatning axborot-kommunikativ tizimi tubdan o'zgarayotgan davrda paydo bo'lgan murakkab lingvistik mexanizmdir. Bu jarayon nafaqat til tizimining o'zgaruvchan qirralarini, balki jamiyatning o'zini anglash, fikrlash, muloqot qilish madaniyati va kommunikativ odatlarining qayta shakllanishini aks ettiradi. Normativlik va variativlik o'rtasidagi qarama-qarshilik zamonaviy rus diskursida

o'zining eng keskin bosqichiga kirgan bo'lib, bu nafaqat tilshunoslar, balki media mutaxassislari, pedagoglar, psixologlar va sotsiologlar uchun ham dolzarb bo'lgan yangi ilmiy vazifalarni yuzaga keltirmoqda.

Turbulentsiya jarayonining asosiy omillaridan biri sifatida tilning mediamuhitga to'liq integratsiyalashuvi turadi. Internet-kommunikatsiya tezlik, qisqalik, vizual-ko'pkanallik, kontekstual bog'liqlik va emotsionallik kabi talablarni ilgari suradi. Natijada til tizimi o'z funksional yukini qayta taqsimlaydi, leksik va sintaktik soddalashuv kuchayadi, multimodal muloqot standartga aylanadi. Bunday sharoitda norma va an'ana o'rtasidagi chegaralar tobora xiralashib, tilning barqarorligi o'zining funksional o'rni va ijtimoiy nufuzini qayta belgilashga majbur bo'ladi.

Shuningdek, sotsiopragmatik omillar — ijtimoiy guruhlar nutqining farqlanishi, identitetni til orqali ifodalash zarurati, kommunikativ agressiyaning oshishi va bahs-munozara diskursining normaga aylanishi — turbulentsiya jarayonining ijtimoiy ildizlarini tashkil etadi. Bu holat tilning axborot xavfsizligiga, jamiyatning semantik uyg'unligiga va kommunikatsiya madaniyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Turbulentsiya jarayoni bilan bog'liq yana bir muhim jihat — lingvistik ongning o'zgarishi. Mavjud semantik doiralar kengayib, ko'p ma'nolilik kuchaymoqda, matnning talqin doirasi kengayib, kommunikativ xabarining bir ma'noliligi zaiflashmoqda. Bu holat bir tomondan ijodiylik va ekspressivlikni kuchaytirsa-da, ikkinchi tomondan semantik beqarorlik, tushunmovchilik va fikr almashinuvida fragmentatsiyani yuzaga keltiradi.

Xulosa

Yuqorida taqdim etilgan ilmiy kuzatuvlar va tahlillar shuni tasdiqlaydiki, zamonaviy rus diskursi til tizimining ichki evolyutsiyasi va tashqi kommunikativ bosimlari kesishgan nuqtada shakllanayotgan murakkab "turbulent" holatda rivojlanmoqda. Bu jarayon tilning barcha qatlamlariga — fonetik, leksik, grammatik, sintaktik va diskursiv strukturalarga — tizimli ta'sir ko'rsatmoqda. Turbulentsiya tilning tabiatiga xos bo'lgan yangilanish, moslashuvchanlik va variativlik mexanizmlarini kuchaytirib, uni ko'pvektorli rivojlanish yo'liga yo'naltirmoqda.

Tadqiqot natijalari kelgusida rus tilidagi o'zgarishlarni baholashda faqat normativ yondashuv bilan cheklanmasdan, balki sotsiopragmatik, kognitiv, mediamuhitga asoslangan va korpus lingvistikasiga tayanadigan kompleks metodologiyani qo'llash zarurligini ko'rsatmoqda. Til turbulentsiyasi hodisasi nafaqat lingvistik masala, balki ijtimoiy ong, media savodxonligi, tarjima amaliyoti, ta'lim jarayoni va axborot xavfsizligi bilan bog'liq strategik ahamiyatga ega.

Kelgusida yanada chuqurroq tadqiqotlar tilning media makondagi o'zgarishlarini real vaqt rejimida kuzatish, internet-diskursning psixolingvistik ta'sirini o'rganish, til o'zgarishlarining sotsiomadaniy oqibatlarini baholash, shuningdek, til siyosati va normativ boshqaruv mexanizmlarini yangilashga qaratilishi kerak. Mazkur maqola ushbu jarayonlarning ilmiy asoslarini aniqlashga xizmat qiladi va rus tilining kelajakdagi rivojlanish tendensiyalarini tushunish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

References:

1. Иванова Е. А. «Русский язык в современном интернет-пространстве: динамические процессы и тенденции развития». // *Русистика*. 2024. [РУДН Портал Научных Изданий](#) 105 с.
2. Горбачевич К. С. *Вариантность слова и языковая норма: на материале современного русского языка*. Л.: Наука, 1979.
3. Черняк В. Д., Козырев В. А. *Образовательная среда. Языковая ситуация. Речевая культура*. СПб.: Изд-во РГПУ им. А. И. Герцена, 2007. 184 с.
4. Радбиль Т. Б. «Язык ценностей» в современной русской речи и пути его исчисления». // *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. Серия «Филология»*. 2011. № 6, Ч. 2. 134 с.
5. Введенская Л. А., Павлова, Л. Г. *Культура и искусство речи*. - Ростов-на-Дону: Феникс, 2019. - 320 с.
6. Аннушкин В. И. *Русская речевая культура*. - М.: Флинта, 2020. - 304 с.
7. Полат Е.С. *Современные педагогические и информационные технологии в системе образования*. – М.: Академия, 2020.
8. Хуторской А.В. *Педагогика XXI века: компетентностный подход и цифровая трансформация*. – М.: Просвещение, 2021.
9. Беннетт М. Дж. (2008). Основные концепции межкультурной коммуникации. В М. Дж. Беннетте (ред.), *Основные концепции межкультурной коммуникации: избранные материалы* 22 с.
10. Иванова Л. В. *Методы и технологии обучения русской грамматике в условиях дистанционного образования*. - М.: Наука, 2021.
11. Бейкер Р. С. и Инвентадо П. С. (2014). Интеллектуальный анализ образовательных данных и аналитика обучения: приложения к конструктивистским исследованиям. *Технологии, знания и обучение*, 19 (1-2), 220 с.
12. Иванов А. В., Петрова Е. Н. *Применение технологий искусственного интеллекта в образовательной сфере*. // *Образование и технологии*. 2022.